

SOSYAL HAYAT

Sanat

Değerlendirilen el emeği

Turist vitrinin içinde pırl pırl yanan, işlemeli büyük örtüyü göstererek yanındaki tercümana, "bu nefis birşey; Türkiye'ye gelmeden, zaten türk elişlerinin ne kadar ince ve güzel olduğunu duymuştum, ama tabii çok pahalıdır" dedi.

Türk Elsanatlarını Tanıtma Derneği üyelerinden zarif bir hanım bu sözleri duymuştu, gülümsedi ve turiste, "öyle zannediyorum ki bu örtüyü çok ucuz bulacaksınız. 12 kişiliktir. 12 peçetesi vardır ve fiyatı 225 türk lirasıdır; 6 kişiliği ise, yalnızca 87.50 TL. dir" diye seslendi. Turist gerçekten şaşırmişti. İşlemeli örtüye, inanamıyarak baktı.

Olay geride bıraktığımız hafta içinde Türk Elsanatlarının İzmir caddesindeki satış mağazasında geçiyordu. İşlemeli büyük örtü, Denizlidei geliyordu. O çevrenin meşhur abani işi ile yapılmıştı. El işi değildi tabii atna, o kadar güzel duruyordu. Aynı kumaşı Denizli, elbiselik, döpiyeslik olarak da kupon halinde satışa çıkarılmıştı.

Turist örtüyü derhal aldı. İyi bir iş yapmış olmanın hoşnutluğu içindeydi. Hem Türk Elsanatları Tanıtma Derneğindeki gümüşişleri de onu aynı derecede sarmıştı. Mardinin gelinbaşı için kullandığı muazzam bir sallantılı gümüş tarak, en modern bir gecebaşı için biçilmiş kaftandı. Turist eski gümüş işçiliği ile yapılan, sallantılı ve sallantsız Şanel iğnelere, aynen Anadoludaki şekillerini muhafaza eden çok zengin gümüş kolyelere, telkâri işlere, şık broşlara hayran olmuştu. Gümüşiş yanında, Antebın bakır işleri, vazoları ve çeşitleriyle ilgiyi çekiyor, zengin bir kilim ve cicim koleksiyonu türk elsanatının en güzel örneğini veriyordu.

Türk Elsanatlarını Tanıtma Derneğinin yeni mağazasında ilgiyi çeken yenilikler arasında Ankarada yapılan sedef kakma tahta işleri, tepsiler, şişler, kutular, hacibektaş taşından yapılmış çok modern şekerlik ve vazolar, duvar saksılıkları, seramikten yapılmış broşlar, kolyeler, ufak tabaklar ön sıraları almaktaydı. Samsun Olgunlaşma Enstitüsünün deri ile çuvalı beraber kullanarak hazırladığı çok şık çantalar, 1967 Türkiye'sinde inanıl-

mayacak kadar ucuz bir fiyat etiketi taşıyordu: 62.50 TL. Gine Samsundan gelen işli bir duvar panosu, hem türk elsanatının inceliğini gösteriyor, hem de fiyat yönünden insanı şaşırtıyordu. Abani örtüler yanında, abaniden yapılmış çok şık ve ağır perdelikler, türk zevkini gösteren renk renk yün çoraplar, kütahya işi değişik tabaklar ve vazolar, değişik parçalar ilgiyi çekiyordu. Derneğin zevkli ve pratik görüşlü üyeleri, sepeti de en iyi bir şekilde değerlendirmişler ve mesela yayvan bir pazar sepetinin içini plâstikle kaplamış, buna bir de, zincirle sepetin sapına bağlanan, aynı plâstikten yapılmış ufak para çantası eklemişlerdi, Sepet, plâj veya pazarda kullanılmak üzere, mükemmel ve aynı oranda şıktı.

Gönüllüler faaliyeti

Türk Elsanatlarını Tanıtma Derneği, 1953 yılında Ankarada gönüllü ev kadımları tarafından kurulmuştur. Amacı, yurdun muhtelif yerlerinde yapılmakta olan türk elsanatlarına ait mamulleri toplamak, bazılarını aynen, bazılarını günümüzün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yenileştirerek piyasaya sürmektir. Böylece dernek, çok amaçlı bir program güderek, bir yandan türk elsanatlarını en güzel örnekleri ile, yurt içinde ve dışında tanıtırken, bir yandan da bu işleri yapan sanatçılara, ev kadımlarına yeni iş alanları açmış oluyor. Türk elsanatlarını Tanıtma Derneğinin İzmir caddesinde devamlı bir satış mağazası vardır. Türk Elisheri burada sergilenmekte ve devamlı olarak satışa çıkarılmaktadır. İthal malı bir kolye dünyanın parasına satılırken, hakiki gümüşten yapılmış çok zengin bir yerli kolye, bü-

ÖTEEN ÇEVİRİNİZ

SOSYAL HAYAT

tün ihtişamına rağmen, gerçekten çok ucuzdur.

Dernek üyeleri, Anadolu'da sık sık gezilere çıkmakta, Anadolu'daki sanatçılara yeni modeller götürmekte veya eski eserleri arayıp, onları yeni bir şekilde kullanmak üzere, olduğu gibi getirmektedirler. Dernek, yurt içinde ve dışında birçok sergiler açmış ve türk el sanatlarını, son birkaç yıl içinde tanıtmakta başarı kazanmıştır.

Yaşayan tablolar

Mavi tayyörlü, mavi blüzlü, siyah saçlı kadın loş ışıkta pırıl pırıl yanan bir tablonun önünde durdu ve AKİS muhabirine, "en

çok bunu seviyorum" dedi. Tablonun ismi "Kaptanpaşa" idi ve sırf siyah fon üzerine çavdar sapından yapılmış bir yelkenli gemiyi gösteriyordu.

Olay geride bıraktığımız hafta içinde Ankara Sanatseverenler lokalesinde geçti. Mavi tayyörlü sanatçı, belki dünyada çavdarsaplarını, ufak tahta parçalarını en iyi değerlendiren Ayten Doğançay idi. Ayten Doğançay tablolarında tabii boya da kullanıyordu ama, çavdarsapı daima ön plânda geliyordu. Kumaş ve tahta parçaları ve bunlara benzer malzeme ile tablolar büyük bir derinlik kazanmış, âdeta yaşa-

yan bir hal almıştı. Çavdarsapları ile yapılan "Bizim Sokak", "Mühür Gözlüm", "Göl Kıyısı", "Orada Bir Köy Var Uzakta" tabloları, "Kaptanpaşa"nın yanında en çok ilgi görenler arasındaydı. Çavdar gibi, tahta parçası gibi dilsiz malzeme-yi konuşturan Ayten Doğançay, en çok köy kadını, köy evi, kağrı, köy hayatı gibi konuları işlemişti. "Yâr Gelir Oynamaktan" tablosunda sağ el yerine sol ellerin hareket halinde oluşu bir seyircinin dikkatini çekmişti. Ayten Doğançay güldü "Farkına varmadan sol elleri hareket ettirmişim, çünkü ben de solağım" diye konuştu.